

SLOVENSKA POMLAD OSTAJA SKUPEN PROJEKT

Vesel sem, da se je Anton Tomažič - Tone odločil napisati knjigo o slovenski pomladi. Avtor ni kdor koli, njegova knjiga pa je novo in pomembno delo o osamosvajanju. Govori o njem in o nas. S to knjigo se avtor petindvajset let po mednarodnem priznanju Slovenije ne pridružuje zgodovinarjem, ampak želi biti popisovalec časa, kot ga je sam doživel in sooblikoval. Oglašja se iz jedra slovenske pomladi, s svojo osebno izkušnjo, spoznanji, skrbjo, vprašanji in z epilgom.

Tone se je politično "zbudil" v osemdesetih letih, potem, ko se je z bogatimi talenti javno že predstavil z literarnim, slikarskim in gledališkim delom. Iz kakšnih notranjih in družbenih določilnic se je odločil za politično delo, je razvidno iz uvodnega spominskega zapisa njegove matere. Verodostojno, resnicoljubno je popisala eno od značilnih osebnih in družinskih usod v predvojnem, medvojnem in povojnem času. Hvaležen sem ji za "kako je bilo". (Posebna knjiga: Spomini Marije Tomažič)

Tone je poskušal premikati zadeve na bolje z živahno ustvarjalnostjo v službenem in širšem okolju - kot kulturni animator v Litoostroju, kjer je v sindikalno in socialnodemokratsko smer zaoral France Tomšič kot opozicionalec v pravniškem društvu kot pisec člankov in še kaj.

Kot pionir slovenske pomladi je soustanavljal Slovensko demokratično zvezo in postal član njenega Izvršilnega odbora in živel z njo do njenega konca, z Narodnimi demokrati pa se je kot njihov podpredsednik trudil za "Demos po Demosu". V SDZ kot "prvi stranki" je videl prvo priložnost za politični angažma kristjanov in se v njej v trenju med "levim vodstvom in desnim članstvom" zavzemal za demokratični pluralizem. Ena od dodanih vrednosti knjige je, da podrobneje popisuje dogajanje znotraj SDZ in prinaša nekatere ključne dokumente, kot sta sporazum o ustanovitvi Demosa in zapisnik o njegovi ukinitvi. Tone jasno pove, da se je alergija do krščanskih

demokratov v tej stranki poglobila takoj po volitvah, kmalu pa je tudi prišlo do levo-desne ali liberalno-krščanske polarizacije. Iz SDZ je prišla pobuda za zamenjavo premierja že malo pred osamosvojitvijo in nato kmalu po njej. Po branju te knjige bo bolj jasno marsikaj v zvezi z ukinjanjem Demosa in podiranjem njegove vlade (na to temo je bil precej jasen dr. France Bučar v svoji knjigi "Ujetniki preteklost") in tudi, kdo je bil za osamosvojitve in kdo ne. Naj se spomnimo, da je iz iste stranke kasneje prišla pobuda za razpust Demosa, nato še klic Spomenke Hribar "Ustavimo desnico".

Kot ni bilo znotraj slovenske politike glede osamosvajanja kljub jasnemu rezultatu plebiscita tako romantične enotnosti, kot jo zadnja leta na proslavah razlagajo govorniki iz strank komunističnega izvora, tako se je tudi v Demosu ob zunanji enotnosti dogajalo marsikaj, kar je pripeljalo do njegovega (pre) zgodnjega konca. Iz knjige je jasno, kako ključno za usodo Demosa je bilo dogajanje v SDZ. Tomažič poroča o tem kot privrženec izvornega duha stranke. Tako je o tem, brez knjige, poročal tudi pokojni minister Demosove vlade dr. Peter Vencelj.

Tone je kot Demosov poslanec prevzel vodenje pomembne Zakonodajno-pravne komisije, nato tudi Komisije za poslovnik. Vneto je delal tudi na lokalni ravni, v domžalski občini. Veliko se je posvečal vprašanju sprave, medvojnih in povojnih pobojev, denacionalizacije, kasneje pa se je močno posvetil delu za nov volilni sistem.

Slovenska pomlad je vsaj delno uspela, ker so se ji zapisali tako navdušeni demokrati, kot je bil Anton Tomažič. Vsaj za nekaj časa nam je uspelo postaviti na prvo mesto skupno dobro in skupne cilje. Zato smo tudi uresničili samostojno državnost kot najvišji politični cilj slovenskega naroda.

Na koncu naj s hvaležnostjo poudarim, da avtor ni samo bil, ampak ostaja v objemu slovenske pomladi, kljub spoznanjem, ki jih je zapisal v epilgu. Vsaka stvar ima svojo razlago in svoj epilg, tudi osamosvojitvena faza slovenske pomladi. Naj knjiga pomaga razumeti zgodbo slovenskega osamosvajanja in naj okrepi duha pri tistih, ki si ob osamosvojitvi želijo tudi resnične in polne svobode. Dosegli jo bomo, če se bomo povrnili k virom slovenske pomladi. Naj rečem tudi ob tej priložnosti, da smo se osamosvojili, osvobodili pa še ne. Tomažičevo knjigo berem kot prispevek k osvobojanju. Demos se je razpustil, slovenska pomlad se ne sme. Ostati mora naš skupni projekt. Avtorju in Mohorjevi, najstarejši slovenski založbi, sem hvaležen za nov izraz pozornosti do slovenske demokratične državnosti. ■

Lojze Peterle
Poslanec Evropskega parlamenta
Predsednik osamosvojitvene vlade
Nekdanji podpredsednik Demosa